

**ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ЖАМОАТ ЖОЙЛАРИДА
ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИ БАРВАҚТ ОЛДИНИ ОЛИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИ
ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ**

Камолов Оллошукур Халилла ўғли
ИИВ Академияси 307-гуруҳ курсанти

Аннотация: Ушбу мақолада тадқиқот мавзусининг долзарблиги, ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олишни ташкил этишнинг аҳамияти, ўзига хос хусусиятлари, шунингдек ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олишни ташкил этишда иштирок этувчи субъектларининг ваколатлари, бугунги кундаги ҳолати ва фаолият тартиби ҳақида. Бундан ташқари ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олишни ташкил этиш доирасидаги нормаларнинг амалиёт таҳлили ҳамда ушбу фаолият доирасида юритиладиган процессуал ҳужжатлар, ушбу фаолиятдаги муоммо ва камчиликлар, шунингдек, айрим турдаги мавжуд муоммо ва камчиликларни бартараф этиш буйича бир қатор таклифлар келтириб ўтилган. Ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш чора-тадбирлари амалга ошириш фаолиятини ташкил этиш буйича бошқа хорижий давлатларнинг илғор хорижий тажрибаси ҳамда миллий қонунчилигимиздан фарқли ва ухшаш томонлари, шунингдек, юқорида келтириб ўтилган жихатларидан фойдаланган ҳолда ушбу фаолиятни такомиллаштириш йўналишлари ёритиб ўтилган.

Калит сўзлар: Ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш, чора-тадбирлари, процессуал ҳужжатлар, ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш, муоммо ва камчиликлар.

КИРИШ

Хар қандай қуринишдаги ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишни ташкил этишда ички ишлар органлари таянч пунктлари профилактика инспекторларининг фаолиятини такомиллаштириш, мувофиқлаштириш ва бошқариш талаб этилади. Бунга асосан жамиятда барқарорлик, тинчлик ва осойишталикни қарор топтиришнинг аҳамияти яхлит ҳуқуқий тизим яратилган бўлиб, унда ички ишлар органлари профилактика инспекторларининг ўрни беқиёсдир. Ички ишлар органлари профилактика тизимида амалга оширилган ислохатлар ва уларнинг натижалари бугунги кунда юзага келётган хавф-хатар ва таҳдидлар уларни барвақт олдини олиш ва барҳам бериш бўйича янги вазифалар, шунингдек Ички ишлар органлари таянч пунктлари профилактика инспекторларининг ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишни ташкил этиш чора-тадбирларини амалга ошириш фаолиятидаги камчилик ва муаммоларни ҳар томонлама чуқур ўрганиб таҳлил асосида изчиллик билан бартараф этиш зарур.

АСОСИЙ ҚИСМ ВА НАТИЖАЛАР

Тинчлик ва осойишталикни асраш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларига сўзсиз риоя этилишини таъминлаш мамлакатни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан янада ривожлантириш, аҳоли фаровонлигини юксалтириш, ҳуқуқий демократик давлат қуриш бўйича амалга оширилаётган кенг кўламли ислоҳотлардан кўзланган мақсадларга эришишнинг муҳим шарт ҳисобланади. Фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, жамоат тартибини сақлаш, шахс, жамият ва давлат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишни ташкил этишни амалга ошириш бўйича республикада яхлит ҳуқуқий тизим яратилган бўлиб, унда ички ишлар органлари профилактика инспекторларининг хизмат фаолияти муҳим ўрин эгаллайди.

Ўтган давр мобайнида ички ишлар органлари тизимини такомиллаштириш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилди. Айниқса, ички ишлар органларининг маҳаллаларда жамоат тартибини сақлаш, фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг умумий профилактикасини ташкил этиш орқали ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашиш учун ташкил этилган қўйи бўғинини ривожлантириш ва мустақамлаш бўйича салмоқли ишлар қилинди.

Амалга оширилган чора-тадбирларда ички ишлар органлари профилактика инспекторларининг ҳуқуқбузарликларнинг умумий профилактикасини ташкил этиш орқали ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш фаолиятининг самарадорлигини ошириш, фуқароларнинг тинч ва осойишта ҳаёт кечиришини таъминлаш, юртимизда жиноятчиликнинг ўсишига йўл қўймаслик имконини бермоқда.

Бугунги кунда юзага келётган хавф-хатар ва таҳдидлар, аввало, халқаро терроризм, диний экстремизм, ноқонуний миграция, одам савдоси, ёшлар ўртасида халқимизга ёт ғоялар тарқалишининг тобора кучайиб бораётганлиги ички ишлар органлари профилактика инспекторларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкил этиш орқали ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш фаолиятининг бўйича янги вазифаларни қўймоқда.

Мамалакатимиз Президенти Ш.Мирзиёев Ички ишлар органлари ходимлари билан ўтказган видеоселектрларида “Ички ишлар органларини жой-жойига қўймасак халқ бизга ишонмайди” деб таъкидлаб, такомиллаштириш бўйича улкан ишлар амалга оширилди.

Бу ишларнинг ҳуқуқий асоси бўлиб қўйдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар хизмат қилиб келмоқда:

Ўзбекистон Республикаси президентининг: 2017 йил 10 апрельдаги “Ички ишлар органлари фаолияти самарадорлигини тубдан ошириш жамоат тартиби, фуқаролар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфатларини ишончли ҳимоя

қилинишини таъминлашда уларни маъсулиятини кучайтириш чора тадбирлари тўғрисида” ги 5005 сонли Фармони асосида:

Жамиятда барқарорлик, тинчлик ва осойишталикни қарор топтириш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларига сўзсиз риоя этилишини таъминлаш мамлакатни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан янада ривожлантириш, аҳоли фаровонлигини юксалтириш, ҳуқуқий демократик давлат қуриш бўйича амалга оширилаётган кенг кўламли ислоҳотлардан кўзланган мақсадларга эришишнинг муҳим шарти ҳисобланади.

Фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, жамоат тартибини сақлаш, шахс, жамият ва давлат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактикаси бўйича республикада яхлит ҳуқуқий тизим яратилган бўлиб, унда ички ишлар органлари муҳим ўрин эгаллайди.

Ўтган давр мобайнида ички ишлар органлари тизимини такомиллаштириш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилди. Айниқса, ички ишлар органларининг маҳаллаларда жамоат тартибини сақлаш, фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш учун ташкил этилган қўйи бўғинини ривожлантириш ва мустақамлаш бўйича салмоқли ишлар қилинди.

Амалга оширилган чора-тадбирлар ички ишлар органлари фаолиятининг самарадорлигини ошириш, фуқароларнинг тинч ва осойишта ҳаёт кечиришини таъминлаш, юртимизда жиноятчиликнинг ўсишига йўл қўймаслик имконини берди.

Бугунги кунда юзага келаётган хавф-хатар ва таҳдидлар, аввало, халқаро терроризм, диний экстремизм, ноқонуний миграция, одам савдоси, ёшлар ўртасида халқимизга ёт ғоялар тарқалишининг тобора кучайиб бораётганлиги ички ишлар органлари олдига ўз вақтида уларнинг олдини олиш ва уларга барҳам бериш бўйича янги вазифаларни қўймоқда.

Шуниндек 2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган вазифаларга мувофиқ, ички ишлар органлари фаолияти самарадорлигини тубдан ошириш, фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари ишончли ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида:

1. Қўйидагилар Ўзбекистон Республикаси ички ишлар органлари тизимини ислоҳ қилишнинг энг муҳим йўналишлари деб ҳисоблансин:

биринчидан, ички ишлар органларини аҳолига ўз вақтида ва сифатли ёрдам кўрсатадиган, ҳар бир ходими томонидан «**Халқ манфаатларига хизмат қилиш**»ни ўз хизмат бурчи деб биладиган ижтимоий йўналтирилган профессионал тузилмага айлантириш;

иккинчидан, замонавий хавф-хатар ва таҳдидларни, бажарилаётган ишлар муҳимлиги ва кўламини эътиборга олган ҳолда ички ишлар органлари барча даражадаги бўлинмаларининг вазифа ва функцияларини аниқ белгилаш ҳамда тақсимлаш, ташкилий-штат тузилмасини мақбуллаштириш, куч ва воситалардан оқилона фойдаланиш;

учинчидан, халқ билан аниқ мақсадни кўзлаб ўтказиладиган тизимли мулоқотни таъминлаш, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан яқин ҳамкорликни ривожлантириш, аҳолининг энг муҳим муаммолари ҳал этилишига ҳар томонлама кўмаклашиш;

тўртинчидан, жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари билан ишлашни ташкил этишнинг сифат жиҳатидан мутлақо янги тартибни ўрнатиш, мурожаатларни кўриб чиқиш ва ҳал этишга юзаки ва расмиятчилик билан ёндашувларга чек қўйиш, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш учун ваколат доирасида барча воситаларни ишга солиш;

бешинчидан, ички ишлар органлари мансабдор шахсларининг аҳоли олдида мунтазам ҳисобот бериб бориши тизимини, қилинган ишларга баҳо беришнинг аниқ мезонларини, шунингдек уларнинг фаолиятида қонунийликни таъминлаш бўйича жамоатчилик, парламент ва депутатлик назоратининг самарали механизмларини жорий этиш;

олтинчидан, аввало, ҳуқуқбузарликларнинг содир этилиш сабаблари ва шарт-шароитларини ўз вақтида бартараф этиш, аҳолининг барча қатламлари ҳуқуқий маданиятини ошириш, уларда қонунга ҳурмат, қонун бузилишининг ҳар қандай кўринишига мурасасизлик туйғусини сингдириш йўли билан ҳуқуқбузарликларнинг барвақт профилактикаси ва олди олинишини таъминлаш;

еттинчидан, вояга етмаганлар ва ёшларни Ватанга муҳаббат, ватанпарварлик, миллий ва умуминсоний қадриятларни ҳурмат қилиш руҳида тарбиялаш, ўсиб келаётган авлодни терроризм, диний экстремизм, зўравонлик ва шафқатсизлик ғояларидан ҳимоя қилишга қаратилган тизимни ривожлантириш;

саккизинчидан, ички ишлар органлари ходимларини тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини тубдан қайта кўриб чиқиш ҳамда янада такомиллаштириш, улар томонидан ҳуқуқбузарликлар содир этилишига олиб келаётган сабаб ва шарт-шароитларни бартараф этиш;

тўққизинчидан, ички ишлар органлари барча бўлинмаларининг фаолияти янада самарали бўлишини таъминлайдиган замонавий ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш;

Ўнинчидан, ички ишлар органлари фаолиятининг моддий-техника таъминотини янада яхшилаш, ходимларнинг самарали ишлаши учун муносиб шарт-шароитлар яратиш, уларни хизмат турар жойлари билан таъминлаш.

Бугунги кунда профилактика инспекторларининг маъмурий ҳудудда ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш фаолиятини такомиллаштириш буйича қуйидаги муаммолар мавжуд:

- ички ишлар органларининг бошқа хизматлари билан амалга оширадиган ўзаро ҳамкорлик самарали ташкил этилмаслиги;
- ўзаро ҳамкорлик жараёнида амалий ва ахборот алмашув жараёнида ҳамкорлик этишмаслиги;
- ички ишлар органларининг бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралари билан ҳамкорлигига етарли даражада аҳамият қаратилмаётганлиги;
- ички ишлар органларининг соҳавий хизматлараро ўзаро ички ҳамкорликнинг режа ва дастури ишлаб чиқилмаслиги;
- ички ишлар органларининг давлат ва жамоат ташкилотлари, корхона, муассаса, ташкилотлар ва жамоатчилик билан ҳамкорлиги фақатгина қоғозда ва амалда деярли бажарилмаслиги ва бошқалар.

Мустақиллик йилларида мамлакатимизда суд-ҳуқуқ тизимида олиб борилаётган ислохатлар натижасида маъмурий ҳудудларда жамоат тартиби ва ҳавфсизликни, ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олишни таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашни узлуксиз амалга ошириш имкониятига эга булган, ҳалқимизнинг маънавияти ва миллий қадриятларига асосланган янги тизим - ички ишлар органларининг таянч пунктларига асос солинди. Таянч пунктлари фаолиятининг ҳуқуқий, ташкилий-методик, моддий-техник ва кадрларга оид асослари, уларни бошқаришнинг узига

хос тизими шаклланди. Бунинг натижасида таянч пунктлари аҳоли турар жойларида тинчлик ва осойишталикни, ҳуқуқ-тартибот ва жамоат ҳавфсизлигини таъминловчи асосий масканга айланиб, уларда ички ишлар органлари соҳавий хизматларининг узаро, давлат органлари ва муассасалари, жамоатчилик тузилмалари билан узвий ҳамкорлиги юлга қуйилмоқда. Профилактика инспекторларини уй-жой, хизмат хоналари ва автомашиналар билан таъминлаш масалалари хал қилиб берилмоқда. Жамоат тартибини сақлаш ва ҳуқуқбузарликнинг барвақт олдини олиш

борасидаги саъй-ҳаракатлар, аввало, кенг жамоатчиликнинг иштироки билан 2018 йилда умумий жиноятчиликнинг 36 фоизга камайишига эришилди. 3 минг 205 та ёки 35 фоиздан зиёд маҳаллада эса биронта ҳам жиноят содир этилмади.

Шуниндек профилактика инспектори ҳудуддаги тезкор вазият асосида жамоат тартибини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларни умумий профилактикасини амалга ошириш, давлат ва жамият мулкани сақлаш, жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликни ташкил этиш айниқса ички ишлар органларининг бошқа

хизматлари билан ҳамкорликни ташкил этиш энг аввало мазкур ҳудуддаги жамоат тартибини сақлаш, фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг барвақт олдини олишда муҳим аҳамият касб этади. Бу ишларни бевосита таянч пуктида фаолият олби борувчи профилактика инспектори ташкиллаштиради²¹⁰.

Профилактика инспекторлари ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишни ҳамда ҳудудида истиқомат қиладиган фуқароларнинг, ҳудуда жойлашган корхона, ташкилот муассасалар ходимларининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини ҳамда ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, корхона, ташкилот ва муассасалар ходимларининг навбатчилик жадвали асосида маъсул ходимларнинг навбатчилигини ташкил этишни таъминлайди, назорат қилади, ушбу объектларда содир этилиши мумкин бўлган ҳуқуқбузарликлар, жумладан давлат мулкани талон-тарож қилинишини олдини олиш, террористик-қўпоровчилик, босқинчилик ва шунга ўхшаш жиноятларнинг олдини олиш бўйича чора-тадбирлар белгилайди.

Бугунги кунда профилактика инспекторларининг 2017 йил 25 августдаги «Ички ишлар органлари томонидан ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга ошириш тартиби тўғрисида»ги 191-сонли буйруғига кўра ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга ошириш, жамоат тартибини сақлаш бўйича фаолиятини ташкил этиш бўйича маъмурий ҳудудда қуйидаги муаммоларни бартараф этиш лозим: *биринчидан*, ички ишлар органларининг бошқа хизматлари билан амалга оширадиган ўзаро ҳамкорлик самарали ташкил этиш; *иккинчидан*, ўзаро ҳамкорлик жараёнида амалий ва ахборот алмашув жараёнида ҳамкорлик қилиш; *учинчидан*, ички ишлар органларининг бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралари билан ҳамкорлигини такомиллаштириш; *тўртинчидан*, ички ишлар органларининг соҳавий хизматлараро ўзаро ички ҳамкорликнинг режа ва дастури ишлаб чиқиш; *бешинчидан*, ички ишлар органларининг давлат ва жамоат ташкилотлари, корхона, муассаса, ташкилотлар ва жамоатчилик билан ҳамкорлигини йўлга қўйиш.

ХУЛОСА

Бугунги кунда юзага келётган хавф-хатар ва таҳдидлар, аввало, халқаро терроризм, диний экстремизм, ноқонуний миграция, одам савдоси, ёшлар ўртасида халқимизга ёт ғоялар тарқалишининг тобора кучайиб бораётганлиги ички ишлар органлари профилактика инспекторларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкил этиш орқали ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш фаолиятининг бўйича янги вазифаларни қўймоқда.

Шунга кўра профилактика инспекторларининг ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишни такомиллаштиришда қуйидаги ишларни амалга ошириш лозим:

²¹⁰ 2017 йил 25 августдаги «Ички ишлар органлари томонидан ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга ошириш тартиби тўғрисида»ги 191-сонли буйруғи.

– Жиноятчилик устидан ижтимоий-ҳуқуқий назоратни амалга ошириш соҳасининг устивор йуналиши ҳисобланган ҳуқуқбузарликлар, шу жумладан жиноятларнинг олдини олиш субъектларининг бу соҳадаги фаолиятини тартибга солувчи, шу жумладан улар ўртасидаги ҳамкорликни кучайтириш;

– Таянч пункти ишига раҳбарлик қилиш маъсулияти юклатилган профилактика катта инспекторлари лавозимида ички ишлар органларида камида уч йил ишлаган, ташкилотчилик, ташаббускорлик, кенг фикрлилик қобилиятига, ҳуқуқшунослик ва педагогик-психологик билимларга эга булган ходимларни тайинлаш мақсадга мувофиқ

– Таянч пунктида профилактика (катта) инспекторлари билан доимий ҳамкорликда фаолият юритувчи субъектларнинг махсус дастур асосида ҳуқуқбузарликларнинг умумий профилактикасини амалга ошириш, худудда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишдаги ҳамкорлигини такомиллаштириш лозим;

– Маҳалла худудида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг умумий профилактикасини амалга ошириш, у ерда истикомат қилувчи фуқароларнинг тинч ва осойишта ҳаёт кечиришлари учун шарт-шароитларни яратишга, уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишда ички ишлар органлари билан бир вақтда фуқароларни ўзини-ўзи бошқариш органларининг ҳам маъсулиятини янада ошириш мақсадга мувофиқ бўлади.

ФЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙҲАТИ:

15. Абдурасулова Қ. Р. Аёллар жиноятчилигининг жиноят-ҳуқуқий ва криминологик муаммолари / Масъул муҳаррир: ю.ф.д., проф. М. Қ. Рустамбоев. – Т., 2005. – Б. 125.

16. Абдурасулова Қ.Р. Криминология: Дарслик. Масъул муҳаррир: ю.ф.д., проф. М.Қ. Рустамбоев. –Т.: ТДЮИ нашриёти, 2008. – 12 бет.

17. *Гадаёбоев А.* Маҳаллада жиноятчиликнинг олдини олишга доир баъзи масалалар // Жиноятчиликнинг олдини олишдаги долзарб муаммолар: Респ. илмий-амалий конф. мат-ри. – Т., 2003. – Б. 12.

18. Гельфанд И.А., Михайленко П.П. Предупреждение преступлений – основа борьбы за искоренение преступности. – М., Юридическая литература, 1964.

19. Зарипов З.С., Исмаилов И. Криминология: Умумий қисм. Дарслик / ю.ф.д., проф. Ғ. Абдумажидов таҳрири остида. –Т.:Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 1996. – 89 бет.

20. Исламов З. М. Давлат ва ҳуқуқ назарияси. – Т., 2007. – Б. 855.

21. Исмаилов И. Ички ишлар органлари тизимидаги ислоҳотлар – фуқаролар осойишталиги, ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш омилининг /

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси Ахборотномаси. –Т., 2013. – № 3. –Б. 24.

22. Исмаилов И., Зиёдуллаев М.З. Ички ишлар органлари таянч пунктларида профилактика инспекторларининг фаолияти ва ҳамкорлигини ташкил этиш: Ўқув-амалий қўлланма. - Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2017. – Б. 130;

23. Каримов И. А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси. – Т., 2010. – 56 б.

24. Каримов И.А. Ҳавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т. 6. – Т., – 1998.– 449 б.

25. Криминология. Умумий қисм: ИИВ олий таълим муассасалари учун дарслик / И.Исмаилов, Қ.Р.Абдурасулова, И.Ю.Фазилов. — Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2015. — Б. 189 (272).

26. Криминология: Дарслик / З.С. Зарипов, А.С. Якубов, Г.А. Аванесов ва бошқ. Проф. З.С. Зарипов таҳрири остида. – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2006. – 5-8 (539) б.

27. Қаршиев Ғ.С. Ички ишлар органларининг қонунийлик принципи ҳақида айрим мулоҳазалар // «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги қонуннинг қабул қилиниши – инсон манфаатларини таъминлашнинг муҳим ҳуқуқий кафолати: Республика илмий-амалий конференцияси материаллари (2017 йил 16 март). – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2017. – 66-68 б.

28. Қурбонова Ш.Н. Жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтиришнинг долзарб вазифалари // «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги қонуннинг қабул қилиниши – инсон манфаатларини таъминлашнинг муҳим ҳуқуқий кафолати: Республика илмий-амалий конференцияси материаллари (2017 йил 16 март). – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2017. – 145-148 б.